

Απαγορεύεται οι γυναίκες να κυκλοφορούν χωρίς την μπούργκα, το μακρύ, αποπνικτικό, γαλάζιο κάλυμμα, με το πυκνό δίχτυ στο μέρος του προσώπου

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Το πέπλο του τρόμου

Οι Ταλιμπάν δεν επιτρέπουν στα κορίτσια άνω των οκτώ να πηγαίνουν σχολείο, ενώ οι γυναίκες δεν μπορούν να εργάζονται εκτός σπιτιού

Της AMANDA WARD

Πίσω από την μπούργκα, το ολόσωμο χοντρό κάλυμμα που η κυβέρνηση των Ταλιμπάν έχει υποχρεώσει δια νόμου να φορούν όλες οι γυναίκες στο Αφγανιστάν, τα μάτια της Saira Shah είχαν διασταλεί από τρόμο. Η 36χρονη Βρετανίδα δημοσιογράφος, διακινδυνεύοντας ακόμα και τη ζωή της, έζησε πέντε εφιαλτικές ημέρες στη χώρα όπου κυβερνά το πιο απολυταρχικό, καταπιεστικό και σεξιστικό καθεστώς του κόσμου. Οι εμπειρίες της ήταν συγκλονιστικές.

Όταν προτάθηκε στη Saira Shah, μια νέα δημοσιογράφο από το Λονδίνο, να κάνει ένα ντοκιμαντέρ για το Αφγανιστάν, δέχθηκε την πρόταση χωρίς δεύτερη σκέψη, πετώντας μάλιστα από τη χαρά της. Γιατί θεώρησε ότι της δινόταν επιτέλους η ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά τη «μαγική χώρα» του πατέρα της, τον τόπο με τους κήπους και τα περιβόλια που γέμιζε τις αφηγήσεις των παιδικών της χρόνων. Ποτέ δεν φανταζόταν τον τρόμο που θα ένιωθε λίγες ημέρες αργότερα, όταν σκεπασμένη από την κορφή ως τα νύχια με το επιβεβλημένο ολόσωμο μάλλινο κάλυμμα, όπως κάθε Αφγανή, θα επικέντρωνε κάθε της προσπάθεια στο πώς να αποφύγει το μαστίγωμα, σε περίπτωση που κατά λάθος αποκάλυπτε ένα εκατοστό αστραγάλου ή δεν διατηρούσε τη σωστή απόσταση από τον συνοδό της.

Μπαίνοντας στο Αφγανιστάν, η βρετανίδα Saira διαπίστωσε πως ήταν μια αόρατη γυναίκα, όπως όλες οι γυναίκες της χώρας που κυβερνούν οι Ταλιμπάν

Φυσικά ήταν ενήμερη για το απολυταρχικό καθεστώς των Ταλιμπάν, που, έχοντας καταλάβει από το 1996 την εξουσία στη χώρα, έχει απαγορεύσει στις γυναίκες να βγαίνουν

από το σπίτι χωρίς κάποιον άνδρα για συνοδό ή χωρίς την μπούργκα, το μακρύ, αποπνικτικό γαλάζιο κάλυμμα, με το πυκνό δίχτυ στο μέρος του προσώπου. Που δεν επιτρέπει πια στα κορίτσια άνω των οκτώ να πηγαίνουν στο σχολείο. Που δεν αφήνει τις γυναίκες να εργάζονται εκτός σπιτιού. Που τιμωρεί τις μοιχαλίδες με λιθοβολισμό μέχρι θανάτου. Που καταστρέφει τα ιστορικά μνημεία, τα μουσεία και κλείνει τις γκαλερί και που απαγορεύει ακόμα και το πέταγμα των χαρταετών. Τίποτα όμως δεν μπορούσε να αντισταθμίσει τον απίστευτο τρόμο που ένιωσε όταν όλα αυτά έγιναν η δική της πραγματικότητα, τη στιγμή που, περνώντας τα σύνορα του Πακιστάν, πατούσε για πρώτη φορά το πόδι της στην αφγανική γη.

Κατά την πενήμερη διαμονή της στην πρωτεύουσα Καμπούλ, η Saira Shah αναρωτήθηκε πολλές φορές τι δουλειά είχε σ' εκείνον τον τόπο, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την ασφάλεια του σπιτιού της στο Λονδίνο, τη δουλειά της, τους φίλους της, την ελευθερία της. Τι δουλειά είχε να περιφέρεται σκεπασμένη με ένα ολόσωμο πέπλο σαν φάντασμα, ζώντας μια αόρατη ζωή, τη ζωή των γυναικών του Αφγανιστάν; Κι όμως, αυτός ο τρομακτικός τόπος ήταν η πατρίδα των προγόνων της. Ο πατέρας της, ο συγγραφέας Idries Shah, είχε έρθει στο Λονδίνο όταν ήταν ήδη ενήλικος, και παντρεύτηκε μια Ινδή που είχε μεγαλώσει στη Βρετανία. Μαζί της εγκαταστάθηκε σε ένα μικρό αγγλικό χωριό, όπου δεν υπήρχε σχεδόν κανένας άλλος ξένος, πράγμα ωστόσο που δεν αποτέλεσε ποτέ πρόβλημα. Ο πατέρας της Saira τής υποσχόταν συχνά ότι θα την πάρει μαζί του μια ημέρα στο Αφγανιστάν. Δεν μπόρεσε ποτέ να πραγματοποιήσει την υπόσχεσή του: πέθανε δύο μήνες μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Ταλιμπάν. Όμως είχε μεταδώσει στην κόρη του τη σφοδρή επιθυμία να επισκεφθεί τη χώρα που τόσο είχε αγαπήσει ο πατέρας της. Η Saira σπούδασε αραβικά και περσικά στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και σύντομα άρχισε να εργάζεται ως δημοσιογράφος. Το ρεπορτάζ λοιπόν που της προτάθηκε τής φάνηκε ως η ευκαιρία για να εκπληρώσει το παιδικό της όνειρο.

Έτσι βρέθηκε στα σύνορα Πακιστάν - Αφγανιστάν, δίπλα στον «συνοδό» που της είχε στείλει η Επαναστατική Οργάνωση Γυναικών του Αφγανιστάν (ΕΟΓΑ), μια αφγανική γυναικεία παράνομη οργάνωση που αντιστέκεται στο καθεστώς των Ταλιμπάν, η οποία είχε κανονίσει την είσοδο της Saira Shah στη χώρα και την πενήμερη διαμονή της εκεί. Εκεί έβαλε πρώτη φορά την μπούργκα και ένιωσε αμέσως την απίστευτη ζέστη, την κλειστοφοβία και την έλλειψη οξυγόνου που προκαλεί αυτό το χοντρό βαμβακερό κάλυμμα. Πόσο μάλιστα, όταν κάτω απ' αυτό φοράς μια θεόκλειστη μπλούζα, ένα μακρύ σαλβάρι και τις απαραίτητες κάλτσες για να μη φαίνονται οι αστράγαλοι, όπως κάνουν όλες οι Αφγανές. Ακόμα πιο έντονο όμως ήταν το αίσθημα του φόβου για τον έλεγχο στα σύνορα.

Κάτω από τα ρούχα της έκρυβε δύο φωτογραφικές μηχανές, αρκετά αμερικανικά δολάρια και το ξένο διαβατήριό της που θεωρούσε σχεδόν αδύνατο να μην ανακαλύψουν.

Όμως κανένας φόβος της δεν βγήκε αληθινός. Γιατί, όπως συνειδητοποίησε με θυμό αλλά και ανακούφιση, για τους ανθρώπους στα σύνορα θεωρούνταν ουσιαστικά ανύπαρκτη. Δεν ήταν παρά μια γυναίκα, χωρίς δική της υπόσταση, αόρατη. Δεν της έκαναν ούτε μία ερώτηση, δεν ζήτησαν καν την ταυτότητά της. Έτσι η ανωνυμία απρόσμενα τη βοήθησε στην αποστολή της.

Τα κρυφά σχολειά και η αντίσταση του... κραγιόν

Στην Καμπούλ έμεινε σε μια οικογένεια που είχε σχέσεις με την ΕΟΓΑ. Ήταν μια κανονική οικογένεια της μεσαίας τάξης, όμως η φτώχεια και η στέρηση ήταν απίστευτη. Ο πατέρας ήταν μηχανικός, όμως μετατράπηκε σε ράφτη, όταν η οικονομία της χώρας κατέρρευσε. Είχε τρεις κόρες και δύο γιους. Η μία από τις κόρες, ένα 18χρονο έξυπνο κορίτσι, δεν μπορούσε να μιλήσει... Σ' έναν βομβαρδισμό την εποχή του πρόσφατου πολέμου είχε χτυπήσει, πέφτοντας στο έδαφος για να προφυλαχτεί, και από τότε έχασε τη φωνή της. Η Saira Shah, τις πέντε μέρες που έμεινε εκεί, κοιμήθηκε ελάχιστα. Σκεφτόταν τα μέλη αυτής της οικογένειας που διακινδύνευαν τη ζωή τους φιλοξενώντας την, καθώς από στιγμή σε στιγμή ήταν πιθανόν να εισβάλουν οι Ταλιμπάν. Αυτή την οικογένεια, που παρ' όλη τη φτώχεια της την είχε καλωσορίσει με ένα πλουσιοπάροχο τραπέζι.

Οι γυναίκες στο Αφγανιστάν ζουν σαν φαντάσματα μια... αόρατη ζωή, κάτω από τα ολόσωμα πέπλα τους

Την πρώτη νύχτα την παραξένεψε ο θόρυβος των ραπτομηχανών που άκουσε καταμεσής της νύχτας. Αργότερα, έμαθε πως μόνο εκείνη την ώρα επέτρεπαν οι Ταλιμπάν το ηλεκτρικό, οπότε όλη η οικογένεια έπεφτε με τα μούτρα στη δουλειά για να προλάβει να φτιάξει τα ρούχα που θα πουλούσε και θα εξασφάλιζαν το ψωμί της.

Μία από τις επόμενες ημέρες η Saira επισκέφτηκε ένα Δημοτικό Σχολείο. Τα κοριτσάκια κατέφθαναν φορώντας την μπούργκα, αλλά γρήγορα, όταν ήταν μόνα τους, την έβγαζαν. Και ωστόσο ήξεραν πως, αν τα πιάσουν, «θα πάνε οπωσδήποτε φυλακή». Η γενιά που

μεγαλώνει σήμερα στο Αφγανιστάν, αγόρια και κορίτσια, είναι καταδικασμένη στην αγραμματοσύνη. Και αυτό γιατί στα Δημοτικά δίδασκαν κυρίως γυναίκες, που σήμερα απαγορεύεται να δουλεύουν. Όμως και εδώ υπάρχει αντίσταση. Που σ' αυτήν την περίπτωση έχει τη μορφή κρυφού σχολείου: σε αποθήκες και κελάρια οργανώνονται τα κρυφά μαθήματα. Για όσους δεν επιτρέπεται να μορφώνονται, αλλά και να μορφώνουν.

Ωστόσο, η αντίσταση στο Αφγανιστάν παίρνει ακόμα και τις πιο απρόσμενες μορφές. Όπως αυτή της... αισθητικής περιποίησης! Η πρώην αισθητικός που συνάντησε η Saira, μετά την επιβολή του καθεστώτος των Ταλιμπάν, κράτησε την πελατεία της συνεχίζοντας να δουλεύει κρυφά στο σπίτι της. Η Saira δεν καταλάβαινε για ποιον λόγο μπορούσε μια γυναίκα να διακινδυνεύει τόσο για λίγο κραγιόν στα χείλη ή μια φτηνή μπογιά πάνω απ' τα μάτια, που μάλιστα δεν μπορεί να δει κανείς πίσω από την μπούργκα. «Μπορούν να εξαναγκάσουν μια γυναίκα να φορέσει κάλυμμα», ήταν η απάντηση της αισθητικού, «όμως αυτός είναι ο τρόπος μας να δείχνουμε ότι δεν έχουν διαλύσει το μυαλό μας».

Λίγο προτού φύγει η Saira, επισκέφθηκε ένα νοσοκομείο. Η κατάσταση ήταν απελπιστική. Οι άρρωστοι είχαν αφεθεί κυριολεκτικά στη μοίρα τους, ενώ το προσωπικό ήταν σχεδόν ανύπαρκτο. Οι τουαλέτες ήταν τόσο βρώμικες που ήταν αδύνατο να πλησιάσει κανείς και οι νοσηλεύόμενοι θα μπορούσαν να πεθάνουν της πείνας αν κάποιος συγγενής τους δεν τους έφερνε φαγητό. Η φτώχεια και η πείνα, ωστόσο, είναι φανερές σε κάθε δρόμο της Καμπούλ. Στις αγορές πουλάνε ένα είδος λασπερού ψωμιού που χρησιμεύει για ζωοτροφή, όμως πολλές γυναίκες το αγοράζουν για να θρέψουν τα παιδιά τους. Στους δρόμους άπειροι οι ζητιάνοι και οι χήρες που από την εποχή του πολέμου έχουν φτάσει τις 40.000. Δεν είναι λοιπόν αξιοπερίεργο πως πολλά κορίτσια εξαναγκάζονται να βγουν στην πορνεία. Κάτι που είναι απίστευτα επικίνδυνο, καθώς οι πόρνες εκτελούνται δημόσια.

Στο ταξίδι της επιστροφής η Saira κουβαλούσε στις αποσκευές της τα δώρα της οικογένειας που την φιλοξένησε. Ένα κεντημένο μαντίλι και ένα κρεμαστό κόσμημα. Μέχρι τα σύνορα, το αυτοκίνητο με το οποίο ταξίδευε ψάχτηκε τέσσερις φορές από τους Ταλιμπάν. Ωστόσο, κανείς δεν της ζήτησε να βγάλει το κάλυμμά της. Όταν επέστρεψε στην Αγγλία ένιωσε πραγματικά ευτυχισμένη. Για όλα όσα θεωρούσε έως τότε αυτονόητα, όπως το να μπορεί να διαλέξει τι ρούχα θα βάλει. Ένιωσε όμως παράλληλα και μια αναπόφευκτη θλίψη. Γιατί διαπίστωσε ότι η «μαγική πατρίδα» του πατέρα της δεν υπάρχει πια.

Επιμέλεια: Μαρία Βραχιονίδου